

Acolo unde timpul curge mai încet. Un proiect românesc din perspectivă germană

R. Corthum

„Hm, România! Fii atent să nu te atace vampirii!“ – În felul acesta sau asemănător sunau comentariile cunoscuților mei din Germania când aflau decizia mea de a veni în România. Imaginea despre România din mintea multor germani este impregnată de clișee și prejudecăți, care bineînțeles redau realitatea deformat. În orice caz, convingerea mea este că în unele locuri timpul s-a oprit în loc – și aceasta în sensul bun al conceptului!

Căruțe, vaci sau oi pe drum, precum și - nu în ultimul rând - fascinantele păduri seculare sunt lucruri care în Germania se întâlnesc foarte rar sau deloc. Și acesta a fost pentru mine un argument pentru care am venit în România. Cum aceste aspecte sunt normale aici și, fără a da un sens ironic sau glumeț noțiunii, consider că ele sunt o formă de primitivitate care trebuie menținută și de aici încolo.

Proiectul central al șederii mele a fost reprezentat de diferite studii științifice în situl Natura 2000 din Rarău-Giumalău din care fac parte și o parte din pădurile de la Slătioara.

Proiectul a fost inițiat de or-

Wo die Zeit langsamer vergeht. Ein rumänisches Projekt aus deutscher Sicht

„Soso, Rumänien, pass auf, dass du nicht von Vampiren angefallen wirst!“ – So oder ähnlich waren viele Kommentare meiner Mitmenschen in Deutschland, als sie von meiner Entscheidung hörten nach Rumänien zu kommen. Das Bild, das viele Deutsche von Rumänien im Kopf haben, mag von Klischees und Vorurteilen geprägt sein, die natürlich nur bedingt die Realität wiedergeben. Doch ist eines für mich auf jeden Fall auch zur Wahrheit geworden – dass die Zeit mancherorts stehen geblieben ist. Und das im positiven Sinne!

Pferdefuhrwerke, Kühe oder Schafe auf der Straße und nicht zuletzt natürlich die wunderschönen, alten Wälder sind Dinge, die es in Deutschland selten oder gar nicht mehr gibt und einer der Gründe warum ich nach Rumänien kam. Auch wenn es hier natürlich normal ist und nicht zum Spaß gemacht wird stellt das für mich eine Art Ursprünglichkeit dar, die man ein Stück weit erhalten sollte.

Das zentrale Projekt meines Aufenthalts waren diverse wissenschaftliche Studien im Natura 2000 Gebiet Rarău-Giumalău, wozu auch ein Teil der Wälder um Slătioara zählt. Initiiert wurde dies von „Natura si noi“, einer

Vedere de pe Rarău - pășuni și stâncile caracteristice (Pietrele Doamnei)

Ausblick vom Rarău – Weidelandschaft mit den charakteristischen Felsen

ganizația non-guvernamentală „Natura și noi“ din Vatra Dornei. Facultății de Silvicultură a Universității ”Ștefan cel Mare” i-a revenit realizarea doar a unei părți a studiilor din proiect și anume studiul unor plante și animale nevertebrate din habitatele protejate. Diverse alte organizații s-au ocupat de studiul speciilor protejate de păsări, mamifere, reptile și amfibieni sau de implicațiile sociale ale proiectului.

În total, din partea Universității ”Ștefan cel Mare” au fost implicați în proiect 25 de experți (cadre didactice), 9 doctoranzi și masteranzi precum și studenți care au dat o mână de ajutor specialiștilor, în situații de deficit de persoane. Aceste rânduri reprezintă doar scurtă privire aruncată asupra contribuției noastre în acest proiect, în special imaginea mea, poate puțin diferită – ca german, asupra acestui proiect.

Partea principală a activității a constat bineînțeles în inventarierea forestieră. S-a creat o rețea de puncte de analiză în care s-a folosit metoda clasică, și anume: pe o rază de 12,6 m au fost măsurăți toți arborii. Pe lângă aceasta, în aceste perimetre s-au inventariat regenerarea naturală și lemnul mort. În final, în cadrul proiectului, s-au realizat 93 de probe în domeniile de limită și 262 de probe în interiorul zonei protejate.

În continuare au fost cartate diferite forme de viață. Astfel, de exemplu în Slătioara a fost studiată zona de limită între

Habitat tipic de stâncărie în Slătioara

Typisches Felshabitat in Slătioara

Nichtregierungsorganisation aus Vatra Dornei. Dabei war die forstliche Fakultät der Ștefan cel Mare Universität aber nur mit einem Teil der Studien beauftragt. So waren wir für die Forschung über die geschützten Habitate, Pflanzen und Wirbellosen Tiere zuständig. Diverse andere Organisationen befassten sich zudem mit geschützten Arten der Vögel, Säugetiere, Reptilien und Amphibien oder den sozialen Auswirkungen des Projektes.

Insgesamt waren von der Ștefan cel Mare Universität 25 Experten, 9 Doktoranden oder Masterstudenten sowie weitere Studenten, die bei Personalmangel aushalfen im Projekt involviert. Dieser Bericht soll nun einen kleinen Einblick in unseren Teil der Projektarbeit, die Naturräume und speziell auch meine, vielleicht etwas andere, deutsche Sicht auf das Projekt geben.

Der Hauptteil der Arbeit fiel sicherlich der Waldinventur zu. So wurde ein Netz aus Probepunkten erarbeitet und nach und nach klassisch inventarisiert, das heißt es wurden pro Probepunkt in einem Radius von 12,6

Metern alle Bäume vermessen. Außerdem erfolgte eine Aufnahme der Naturverjüngung und des liegenden Totholzes innerhalb der Probefläche. Letztendlich wurden im Rahmen des Projektes 93 Stichproben in den Randbereichen und 262 Stichproben im strenger geschützten, inneren Teil der Gebiete vorgenommen.

Des Weiteren wurden verschiedene Lebensraumtypen kartiert. So wurde beispielsweise in Slătioara die Grenze zwischen den Bergmischwäldern und reinen Fichtenwäldern aufgenommen, ein weiterer Schwerpunkt lag an den gebietstypischen Randbereichen der Gebirgsbäche und den Felsformationen. Zum Einengen möchte man daraus natürlich Kenntnisse über vorhandene Lebensraumtypen gewinnen, zum An-

pădurea de amestec și cea de conifere; un alt punct important a fost studiul zonelor de limită tipice din jurul izvoarelor de munte și a stâncărilor. Pe de o parte se dorește obținerea de informații despre formele specifice de viață din aceste habitate, pe de altă parte se obțin informații despre potențiale forme rare de viață, nespecifice acestor habitate și neșemnalate până în prezent în aceste arii. Pentru realizarea structurii habitatelor acestor specii rare pot fi stabilite acum planuri de management pentru dezvoltarea habitatelor existente. Din punctul nostru de vedere un astfel de exemplu de insecte rare este croitorul alpin (*Rosalia alpina* L.). Caracteristic pădurilor de foioase cu mult lemn mort și reprezintă un indicator al sănătății pădurilor naturale. Pentru identificarea sa într-un areal există doar o fereastră temporală îngustă, între mijlocul lunii iulie și mijlocul lunii august, în care, în fagii bătrâni să se caute orificii ovale. Este perioada de împerechere a insectelor care depun ouă în acești fagi. Aproximativ 60 de astfel de insecte rare trăiesc în zona studiată ceea ce înseamnă că pădurile au o evoluție bună dar mai necesită încă spații de dezvoltare. Un alt reprezentant rar, de astă dată din lumea vegetală, este mușchiul de pădure (*Buxbaumia viridis*), ce a putut fi identificat doar o singură dată.

Pădurile din Rarău și Giumalău sunt dominate, în special la altitudini mari, de conifere. În timp ce în văi se mai găsesc insule de foioase, în rest se găsesc păduri de molid autohton ce se întind până la limita superioară a arborilor. Acolo pădurilor le iau locul pajiștile alpine care, în lunile de vară, servesc ca pășuni pentru vitele din satele din zonă. Verile pe culmi sunt scurte, reci și umede. Luna august, cu o temperatură medie de 11,8°C este cea mai caldă lună de vară, media anuală fiind de 2°C, valoare ce se situează mult sub media României.

În Slătioara condițiile sunt diferite. Solurile calcaroase sunt mai bogate în nutrienți ceea ce face ca până la altitudinea de aproximativ 1200 m să se dezvolte bine o pădure de amestec de fag, arțar, brad și molid. Se găsesc și

deren erhält man allerdings auch Aufschluss über potentielle mögliche Neubesiedelung seltener Arten, die bisher noch nicht im Gebiet zu finden sind. Um Habitatstrukturen für seltene Arten zu fördern, können nun Managementpläne erstellt werden um vorhandene Habitate weiterzuentwickeln. Aus unserem Teil der Studien ist der Alpenbockkäfer ein Beispiel für seltene Insekten. Er ist auf Laubwälder mit viel stehendem Totholz angewiesen und zählt als Zeigerart für sehr naturnahe Waldbestände. Um den Käfer in einem Gebiet nachzuweisen müssen in einem recht kleinen Zeitfenster von ca. Mitte Juli bis Mitte August ältere Buchen nach ovalen Einbohrlöchern abgesucht werden. Dann treffen sich die Käfer nämlich zur Fortpflanzung, die Eiablage erfolgt in eben jene Buchen. Derzeit leben ungefähr 60 Exemplare dieser überaus seltenen Art im Gebiet, ein Zeichen, dass die Wälder auf einem guten Weg sind, aber durchaus noch Entwicklungsraum bieten. Eine weiterer seltener Vertreter, diesmal aus der Gruppe der Pflanzen, ist das Grüne Koboldmoos (*Buxbaumia viridis*), das sogar nur einmal nachgewiesen werden konnte.

Die Wälder in Rarau und Giumalau sind insbesondere in den Hochlagen von Nadelbäumen dominiert. Während es in den tiefen Tallagen noch vereinzelte Bucheninseln gibt, findet man im restlichen Teil zumeist autochthone, reine Fichtenwälder, die sich bis zur Baumgrenze erstrecken. Dort werden die Wälder von alpinen Wiesen abgelöst, die in den Sommermonaten zur Bergweide des Viehs der umliegenden Dörfer genutzt werden. Doch die Sommer auf den Spitzen des Massivs sind kurz, kalt und nass. Der August ist mit 11,8° Durchschnittstemperatur der wärmste Monat, das Jahresmittel von 2° liegt weit unter dem rumänischen Durchschnitt.

In Slătioara sind die Grundbedingungen etwas verschieden. Durch die Kalkböden sind mehr Nährstoffe im Boden vorhanden und so wächst bis zu einer Höhe von ca. 1200 m ein gut durchmischter Bergwald aus Buchen, Bergahorn, Tannen und Fichten. Vereinzelt

exemplare de tisă cu valoare deosebită. Peste 1200 m începe o pădure curată de molid care, de asemenea, este înlocuită de pajiști alpine. Un interes deosebit pentru studii îl reprezintă fagii bătrâni. Astfel, cum am mai menționat, am căutate croitori alpini în fagii bătrâni, mulți dintre ei morți. În acest areal se poate vedea importanța lemnului mort. Multe studii arată că biodiversitatea crește cu creșterea cantității de lemn mort. Slătioara, cu o valoare de vârf de 330 m³/ha lemn mort, are un potențial mare din acest punct de vedere!

Până la sfârșitul lunii octombrie are loc prelucrarea datelor care apoi vor fi transmise fundației „Natura și noi“. La încheierea proiectului va exista o bază de date care va reprezenta un termen de comparație pentru studii viitoare, permițând totodată formularea unor direcții de dezvoltare. Se vor putea astfel realiza planuri de monitoring pentru toate ariile protejate și habitatele (în cazul nostru toate pădurile din proprietatea Statului). În orice caz sunt planificate studii noi și se are în vedere colectarea de date, dar – bineînțeles – ținându-se cont atât de specificul ariilor protejate și a habitatelor ce urmează a fi studiate cât și, mai ales, de sursele de finanțare pentru noile proiectele.

Ce este însă deosebit la aceste meleaguri? Din viziune germană, așa afirma că preponderentă este natura leața lor. Când am pășit prima dată în pădurile de la Slătioara ieșind de pe potecă, mă întrebam când voi da de următoarea potecă până ce am înțeles că nu există alei, sau poteci. În Germania este aproape imposibil să te rătăcești în pădure; dacă se întâmplă totuși, urmezi orice alee, în orice direcție, și vei ieși negreșit la civilizație. Aici, pentru prima dată în viață am avut sentimentul că m-am rătăcit. Desigur că, respectând câteva reguli elementare te poți orienta dar pădurile sunt mai sălbatic, mai naturale și originare, față de pădurile ”domesticite” de mâna omului. Ele sunt mai mult decât păduri, având și o valoare simbolică. Prin numeroșii arbori seculari ce veghează protector asupra pădurii și din cauza inaccesibilității lor pentru oameni. Loc de reclusiune pentru animale și plante dar

findet man dort sogar Eiben, die besonders schützenswert sind. Oberhalb der 1200 m beginnt wieder ein reiner Fichtenwald, der hier ebenfalls von Bergweiden abgelöst wird. Insbesondere die alten Buchen sind sehr interessant für verschiedene Untersuchungen. So suchten wir beispielsweise wie schon beschrieben viele, teilweise schon abgestorbene alte Buchen nach Alpenbockkäfern ab. Allgemein kann hier die Wichtigkeit von Totholz hervorgehoben werden. Viele Studien beweisen, dass mit steigendem Totholzanteil auch die Biodiversität steigt. Und Slătioara bietet mit Spitzenwerten von 330 m³ Totholz pro Hektar ein großes Potenzial hierfür!

Bis Ende Oktober werden nun die Daten, die wir aufgenommen hatten verarbeitet und dann an „Natura și noi“ weitergeleitet. Mit Abschluss des Projekts ist nun eine Datengrundlage geschaffen, die für künftige Beobachtungen Vergleichsmöglichkeiten bietet und die Formulierung von Entwicklungszielen möglich macht. So wurden für alle geschützten Arten und Habitate Monitoringpläne erstellt, die nun von den regionale zuständigen Behörden (in diesem Fall die staatlichen Forstbetriebe) durchgeführt werden sollen. Weitere, neue Studien um Vergleichsdaten zu bekommen sind auf jeden Fall geplant, aber natürlich in Form und Umfang von der Charakteristik der einzelnen Arten und Habitate sowie der Finanzierung neuer Projekte abhängig.

Was ist nun aber das Besondere an diesen Gebieten? Aus deutscher Sicht fällt für mich vor allem die Ursprünglichkeit ins Gewicht. Als ich zum ersten Mal durch die Wälder von Slătioara lief, wunderte ich mich wann denn der nächste Weg durch den Wald führen würde, bis ich begriff, dass es keine Wege gab. In Deutschland fast völlig undenkbar! Sich in deutschen Wäldern zu verirren ist recht schwer, da man eigentlich in jeder Richtung auf einen Weg zurück in die Zivilisation trifft. Doch zum ersten Mal in meinem Leben hatte ich das Gefühl, verloren gehen zu können. Natürlich kann man mit ein paar einfachen Regeln die Orientierung behalten, aber dennoch

și pentru cei dintre noi care tânjesc după liniște și ruperea de tumultul civilizației. Poate că îmbrac totul într-o aură de romantism dar totuși, rezervațiile naturale ca cea din Rarău - Giumalău sunt oaze tot mai rare pe Pământ și, din această cauză, ele trebuie păstrate și protejate. Avem obligația față de noi, față de copiii noștri, față de toate generațiile ce vor urma să păstrăm astfel de locuri în care putem admira Natura în deplinătatea ei. Sunt locuri în care timpul curge mai încet.

sind diese Wälder wilder, natürlich und ursprünglicher als die menschengemachten Einheitsforste. Sie sind eben mehr als nur Wälder, sie haben auch einen symbolischen Wert. Mit ihren vielen Baumriesen, die schützend über den Wald wachen, mit ihrer Unzugänglichkeit für den Menschen. Rückzugsorte für Tiere und Pflanzen, aber auch für diejenigen unter uns, die sich nach Ruhe und Abstand zur hektischen Zivilisation sehnen. Vielleicht romantisiere ich das ganze ein bisschen, aber dennoch sind Waldreservate wie in Rarau-Giumalau Gebiete, die seltener werden auf der Erde und deshalb gilt es sie zu schützen und zu pflegen. Wir haben die Pflicht für uns, unsere Kinder und alle kommenden Generationen Orte zu bewahren an denen man die Natur in all ihrer Pracht bewundern kann. Orte, wo die Zeit etwas langsamer vergeht.

Autorul. Rouven Corthum studiază silvicultura la Școala Superioară de Științe Aplicate din Rottenburg am Neckar (Semestrul 5 Silvicultură, 5), localitate din sud-vestul Germaniei. În cadrul practicii semestriale din 2015 a lucrat pentru 3 ½ luni la Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava, într-un proiect ce s-a desfășurat în pădurile seculare din Rarău-Giumalău și Slătioara.

Verfasser. Rouven Corthum studiert Forstwirtschaft im 5. Semester an der Hochschule für angewandte Wissenschaften in Rottenburg am Neckar, eine Stadt im Südwesten Deutschlands. Im Rahmen seines Praxissemesters 2015 hat er 3 1/2 Monate an der "Ștefan cel Mare" Universität in Suceava in einem Projekt in den Urwäldern Rarau-Giumalău und Slătioara mitgearbeitet.